

Nadchodzi zmierzch anonimowych akcjonariuszy?

W obecnym stanie prawnym spółki akcyjne, które nie funkcjonują jako spółki publiczne, oraz spółki komandytowo-akcyjne nie mają obowiązku dematerializacji dokumentów akcji. Dematerializacja polega na zastąpieniu dokumentu akcji wpisem w systemie teleinformatycznym.

Ministerstwo Sprawiedliwości prowadzi obecnie prace nad projektem ustawy o zmianie ustawy - Kodeks spółek handlowych oraz ustawy o europejskim zgrupowaniu interesów gospodarczych i spółce europejskiej, która wprowadza zmiany w art. 328 K.s.h., oraz dodaje art. 3281 – 32815 K.s.h.

W myśl tych regulacji akcje nie mogą mieć formy dokumentu i podlegają zarejestrowaniu w rejestrze akcjonariuszy prowadzonym w postaci elektronicznej przez podmiot uprawniony do prowadzenia rachunków papierów wartościowych zgodnie z przepisami o obrocie instrumentami finansowymi. Wyboru spółki prowadzącej rejestr będzie dokonywać walne zgromadzenie. Rejestr akcjonariuszy ma zawierać m.in. nazwisko i imię albo firmę (nazwę) akcjonariusza oraz jego miejsce zamieszkania albo siedzibę wraz z adresem.

Rejestr akcjonariuszy ma być jawny dla spółki i każdego akcjonariusza. Ponadto przeniesienie akcji zdematerializowanej lub ustanowienie na niej ograniczonego prawa rzeczowego następuje z chwilą dokonania w rejestrze akcjonariuszy wpisu wskazującego nabywcę albo zastawnika lub użytkownika oraz liczbę, rodzaj i serię nabytych albo obciążonych akcji.

Powyższe nie przewiduje wyjątków dla akcji na okaziciela. Wobec faktu, że skutek rozporządzający umowy przenoszącej akcję zaistnieje dopiero w momencie wpisu nabywcy do systemu informatycznego, w praktyce niniejsze rozwiązanie oznacza że instytucja anonimowych akcji na okaziciela traci rację bytu. Mimo bowiem formalnego istnienia akcji imiennych i akcji na okaziciela, podział ten straci na znaczeniu. Każdy właściciel akcji będzie musiał ujawnić się w rejestrze powszechnie dostępnym dla spółki i innych akcjonariuszy, nie tylko by wykonywać prawa korporacyjne, ale również by skutecznie rozporządzić akcją.

Projekt przewiduje, że niniejsze rozwiązania znajdą również zastosowanie do świadectw użytkowych, świadectw założycielskich, warrantów subskrypcyjnych i innych tytułów uczestnictwa w dochodach lub w podziale majątku spółki.

Uzasadnienie projektu wprost wskazuje, że uchylenie anonimowości akcjonariusza jest jednym z podstawowych celów regulacji. Jednocześnie podnosi się, że uczestnicy obrotu zawsze mogą skorzystać z powiernictwa opartego na koncepcji legal i beneficial owner. Uzasadnienie projektu w dalszej części wskazuje wprost, że likwidacja akcji na okaziciela ma być kolejnym, naturalnym krokiem wynikającym z niniejszej zmiany.

Ministerstwo podnosi również, że wprowadzenie instytucji akcji rejestrowej uprości obrót akcjami, zwiększy bezpieczeństwo obrotu, a także zwiększy pewność stosunków w spółce co realizuje planowaną przez Parlament Europejski i Radę zmianę w dyrektywie 2007/36/WE w zakresie zachęcania akcjonariuszy do długoterminowego zaangażowania. Ponadto zmiana powinna uprościć lub znieść wiele instytucji prawa spółek związanych z istnieniem dokumentu akcji, jak np. zakaz obrotu akcjami aportowymi, zakaz wydawania dokumentów na akcje, zniesienie świadectwa tymczasowego, zniesienie procedury umarzania dokumentu akcji oraz zniesienie odcinków zbiorowych.

Twórcy projektu zdają się nie zauważać, że wprowadzenie obowiązku dematerializacji akcji zwiększy koszty obciążające spółkę, a wynikające z konieczności zawarcia umowy z podmiotem uprawnionym do prowadzenia rachunku papierów wartościowych. Dodatkowo obowiązek ujawnienia każdorazowego nabywcy akcji na okaziciela w sposób istotny wpłynie na ograniczenie zainteresowania tego rodzaju inwestycjami.

Ponadto do rejestru akcjonariuszy – prowadzonego przez podmiot licencjonowany – będą mieć dostęp organy państwa. Dostęp ten będzie udzielany na zasadach tożsamy dla dostępu do tajemnicy bankowej i maklerskiej.

Aktualnie trudno przewidzieć losy projektu, obecnie znajdującego się w fazie opiniowania. Ministerstwo Sprawiedliwości wspólnie z Ministerstwem Finansów wydają się jednak zdeterminowane by wprowadzić przedmiotowe zmiany, które wymuszą na spółkach całkowitą reorganizację sposobu prowadzenia ksiąg akcyjnych i prowadzenia kontaktów z akcjonariuszami, jak również istotnie zmienią sposób prowadzenia obrotu akcjami przez akcjonariuszy.

Projektodawca przewiduje, że ustawa zostanie uchwalona i ogłoszona w I półroczu 2017 r., a vacatio legis umożliwiające istniejącym spółkom przygotowanie się dematerializacji akcji ma wynosić okres do dnia 01 lipca 2018 r.

Jednakże mając na uwadze, że spółki w celu dostosowania się do zmian będą musiały zebrać oferty od podmiotów licencjonowanych, co czasem może wiązać się z przeprowadzeniem konkursów lub przetargów, a następnie zwołać walne zgromadzenie które dokona wyboru podmiotu mającego prowadzić rejestr, przy okazji dostosowując do dematerializacji swoje umowy spółek i sposób obsługi akcjonariuszy, powyższe vacatio legis może okazać się niewystarczające.

Autor:
Paweł Mickiewicz

Autor:
Aleksander Karandyszowski